

Monumenten, Beeldbepalende Objecten en Ensembles in het bestemmingsplan Waterstad

Het bestemmingsplangebied kent diverse rijks- en gemeentelijke monumenten. De *Cultuurhistorische Verkenning & Waardenstelling Waterstad Rotterdam* (januari 2014), die is gedaan onder andere ten behoeve van dit bestemmingsplan, benoemt ook beeldbepalende objecten en cultuurhistorisch waardevolle ensembles. Deze objecten en ensembles hebben, in tegenstelling tot de monumenten, geen juridische status op grond van de Monumentenwet 1988 en de Monumentenverordening Rotterdam 2010. De ensembles vormen de kernachtige weerslag van één van de cultuurperiodes die het gebied gevormd hebben, en die – mede ook in verband met hun architectonische of typologische kwaliteit- cultuurhistorisch van belang zijn. Hieronder staan op kaart alle monumenten, Beeldbepalende Objecten en cultuurhistorisch waardevolle ensembles.

Rijksmonumenten

1. Voormalig Bankgebouw Mees & Hope, Blaak 10
2. Voormalige Twentsche Bank, Blaak 28
3. Voormalige Nederlandse Handel Maatschappij, Blaak 34 & Brouwerijstraat 3
4. Voormalige Amsterdamsche Bank - Incasso Bank, Blaak 40
5. De Verwoeste Stad, "Stad zonder Hart", Plein 1940
6. Regentessebrug, Posthoornstraat - Glashaven
7. Spanjaardsbrug, Spaansekade - Oudehoofdplein
8. Het Witte Huis, Wijnhaven 3/5
9. Wijnhaven 13 & Oost-Wijnstraat 14
10. Wijnhaven 15 & Oost-Wijnstraat 16
11. Wijnhaven 21 & Oost-Wijnstraat 22

Gemeentelijke Monumenten

12. Voormalige Bijbank van de Nederlandsche Bank, Boompjes 250
13. Jan Kuitenbrug, Geldersekkade 25
14. De Kubuswoningen, Overblaak 22-110
15. I.C.I. (Imperial Chemical Industries), Wijnhaven 107 & Wijnstraat 106
16. Brugwachtershuisje & reclamezuil, Oudehoofdplein

Beeldbepalende objecten (panden)

17. Boompjes 55-58
18. Boompjes 390 & Terwenakker 25
19. Boompjes 542 & Terwenakker 31-32
20. De Glashavenflat, Glashaven 16-70 & Juffershof 27
21. Jufferstraat 21 & Jufferhof 10
22. Jufferstraat 23 & Jufferhof 12
23. 't Wijnhuys, Scheepmakershaven 25/26
24. Scheepmakershaven 27/28 & Bierstraat 12/14
25. Scheepmakershaven 29 & Bierstraat 16/18
26. Scheepmakershaven 31/32
27. Scheepmakershaven 33/34

28. Gebouwencomplex Spaansekade, Slepersvest 2, 6-18; Spaansekade 4, 12-72; Spaansepoort 9-79, 12-62, 591-637; Koestraat 1, 5-17, 32-77, 81-93 & Roobrughof 2-104
29. Wijnhaven 7 & Oost-Wijnstraat 8
30. Wijnhaven 9 & Oost-Wijnstraat 10
31. Wijnhaven 11 & Oost-Wijnstraat 12
32. Wijnhaven 17 & Oost-Wijnstraat 18
33. Wijnhaven 19 & Oost-Wijnstraat 20
34. De Wijnhavenflat, Wijnhaven 36-94 (oneven); Bierstraat 3 & Jufferstraat 6
35. Het Graanhuis, Wijnhaven 99-105 (oneven) & Posthoornstraat 21-29 (oneven)
36. Het Coloniahuis, Wijnstraat 96 & Posthoornstraat 9

Beeldbepalende objecten (overig)

37. Landhoofd van de voormalige Willemsbrug, Boompjes 751
38. Koopvaardijmonument 'De Boeg', Boompjeskade
39. Balustrade Plan C, Geldersekkade
40. Pijler voormalige Willemspoorbrug, in de Nieuwe Maas
41. Het Maasbeeld, "De Waslijn", in de Nieuwe Maas
42. Rederijbrug & brugwachtershuisje, Rederijstraat 2
43. Twee pylonen met brugwachtershuisje, Wijnhaven (in het water)
44. Grote Wijnbrug, Wijnhaven

Ensembles

- A. Wijnhaven noordzijde / Witte Huis
- B. Bankgebouwen Blaak
- C. Bouwblok Graanhuis
- D. Glashaven/Juffershof
- E. Scheepmakershaven noordzijde
- F. Oudehaven/Blaak
- G. Maasboulevard havengebouwtes

Cultuurhistorische karakteristiek van de Beeldbepalende panden

Hieronder wordt per beeldbepalend pand expliciet de waardevolle cultuurhistorische karakteristieken benoemd.

17. Boompjes 55/58

Waardevolle cultuurhistorische karakteristiek: architectuurstijl: Zakelijk modernisme/Naoorlogs functionalisme, gekenmerkt door:

- een organisatie van de gevel met een gesloten plint, een open middendeel en een gesloten dakverdieping (best zichtbaar t.p.v. Hertekadegevel)
- een sober zakelijk gevelbeeld van het middendeel aan alle zijden van gebouw, voorzien van dunne stalen vlakvullende kozijnen
- toepassing van natuursteenbekleding ter plaatse van vloerranden, dakverdieping en voet/plint
- toepassing van een stalen raster ter plaatse van de tweede t/m zevende verdieping die een extra 'laag' in de gevelarchitectuur toevoegt
- toepassing van uitgewassen grindbeton voor specifieke onderdelen van de draagstructuur van het gebouw
- een bijzondere aansluiting van het gebouw aan de Boompjes middels een laag bordes voorzien van kunst
- plat dak

18. Boompjes 390 & Terwenakker 25

Waardevolle cultuurhistorische karakteristiek: architectuurstijl: Zakelijk modernisme/Naoorlogs functionalisme, gekenmerkt door:

- doorgaande met lavaliet beklede borstweringen en dakrand, met hiertussen aangebrachte aluminium raamstroken voorzien van groen glas
- de zichtbare afwezigheid van een gearticuleerde hoofdconstructie in de gevel
- de aanwezigheid van een entree trap met bordes vanaf de zijkant van het bouwvolume
- toepassing van een kelenbekleding van de gevels bij de aansluiting op de Terwenakker
- plat dak

19. Boompjes 542 & Terwenakker 31/32

waardevolle cultuurhistorische karakteristiek: architectuurstijl: Zakelijk modernisme/Naoorlogs functionalisme, gekenmerkt door:

- doorgaande met lavaliet beklede borstweringen en dakrand, met hiertussen aangebrachte aluminium raamstroken voorzien van groen glas
- de zichtbare afwezigheid van een gearticuleerde hoofdconstructie in de gevel met uitzondering van de hoeken van het bouwvolume
- de aanwezigheid van een entree trap met bordes vanaf de zijkant van het bouwvolume
- toepassing van een antracietkleurige gritbetonnen gevelafwerking van de gevels bij de aansluiting op de Terwenakker
- plat dak

20. De Glashavenflat

Het gebouw maakt deel uit van ensemble D: Glashaven. Waardevolle cultuurhistorische karakteristiek: architectuurstijl: Zakelijk modernisme, gekenmerkt door:

- een sober zakelijk gevelbeeld aan de zijde van de Glashaven, in de originele situatie voorzien van dunne stalen kozijnen en horizontale betonnen borstweringen.
- een sober zakelijk gevelbeeld aan de hofzijde met metselwerkborstweringen en een uitbouw ter plaatse van de begane grond t.b.v. de koppeling van bedrijfsruimte aan de expeditiehof.
- articulatie van de knik in de rooilijn van de Glashaven op inventieve wijze middels uitragende balkons en figuratieve motieven op de borstwering van de balkons
- articulatie van de plint middels expressie van de constructieve verticale draagstructuur.
- plat dak

21. Jufferstraat 21 & Jufferhof 10

Het gebouw maakt deel uit van ensemble D: Glashaven. Waardevolle cultuurhistorische karakteristiek: architectuurstijl: Wederopbouwarchitectuur/Naoorlogs functionalisme, gekenmerkt door:

- een sober zakelijk gevelbeeld aan de zijde van de Jufferstraat, in de originele situatie voorzien van dunne stalen kozijnen en horizontale dichtgezette borstweringen binnen een betonnen raamwerk van vloerranden en kolommen (weefgevel).
- een functioneel gevelbeeld aan de hofzijde met betonnen portaalgevel voorzien van invulling met metselwerk en stalen kozijnen t.b.v. de koppeling van bedrijfsruimte aan de expeditiehof
- plat dak

22. Jufferstraat 23 & Jufferhof 12

Het gebouw maakt deel uit van ensemble D: Glashaven. Waardevolle cultuurhistorische karakteristiek: architectuurstijl: Wederopbouwarchitectuur/Naoorlogs functionalisme, gekenmerkt door:

- een sober zakelijk gevelbeeld aan alle zijden van het bouwvolume, in de originele situatie voorzien van dunne stalen kozijnen binnen metselwerk vlakken.
- een eenvoudig balkon en luifel ter plaatse van de gevel aan de Jufferstraat
- plat dak

23. 't Wijnhuys

Het gebouw maakt deel uit van ensemble E: Scheepmakershaven. Waardevolle cultuurhistorische karakteristiek: architectuurstijl: Wederopbouwarchitectuur met rijke uitwerking, gekenmerkt door:

- expressie van het individuele kantoorgebouw op één relatief smalle kavel
- een sterk horizontale gevelarchitectuur in oorsprong voorzien van stalen kozijnen die verwijst naar functionalistische architectuur uit de periode van het Interbellum en die zich aan twee voorgevels presenteert.
- articulatie van de plint middels expressie van de constructieve verticale draagstructuren toepassing van een doorgaande vitrine
- articulatie van de gevelbeëindiging middels een rondgaande pergola en een achterliggende dakopbouw.
- plat dak

24. Scheepmakershaven 27/28 & Bierstraat 12/14

Het gebouw maakt deel uit van ensemble E: Scheepmakershaven. Waardevolle cultuurhistorische karakteristiek: architectuurstijl: Wederopbouwarchitectuur met rijke uitwerking, gekenmerkt door:

- expressie van het individuele kantoorgebouw op één relatief smalle kavel die zich middels twee bouwvolumes (met ieder hun eigen gevel) aan beide straten presenteert
- een sterk horizontale gevelarchitectuur in oorsprong voorzien van stalen kozijnen
- articulatie van de plint middels expressie van de constructieve verticale draagstructuren toepassing van specifieke ingangselementen zoals garage deuren en een entreeportiek voorzien van kenmerkende luifel met een plastische totaalbeeld tot gevolg.
- plat dak

25. Scheepmakershaven 29 & Bierstraat 16/18

Het gebouw maakt deel uit van ensemble E: Scheepmakershaven. Waardevolle cultuurhistorische karakteristiek: architectuurstijl: Wederopbouwarchitectuur met rijke uitwerking, gekenmerkt door:

- expressie van het individuele kantoorgebouw op één relatief smalle kavel die zich middels twee gevels aan beide straten presenteert

- een fijnzinnige gevelarchitectuur middels betonnen vloerbanden, kleine verticale betonnen draagstijlen, fijnzinnig gedetailleerde stalen kozijnen en metselwerkvlakken sprake is van typische wederopbouwarchitectuur uit deze periode
- articulatie van het gevelvlak middels uitragende balkons en enkele betonnen raamomlijstingen
- articulatie van de plint middels expressie van de constructieve verticale draagstructuur, de toepassing van een gearticuleerde vloerand en toepassing van specifieke ingangselementen zoals een terugliggende entree voorzien van specifiek muurwerk met een plastisch totaalbeeld tot gevolg
- plat dak

26. Scheepmakershaven 31/32

Het gebouw maakt deel uit van ensemble E: Scheepmakershaven. Waardevolle cultuurhistorische karakteristiek: architectuurstijl: Wederopbouwarchitectuur met rijke uitwerking, gekenmerkt door:

- expressie van het individuele kantoorgebouw op één relatief smalle kavel
- een sterk horizontale gevelarchitectuur voorzien van stalen kozijnen die verwijst naar functionalistische architectuur uit de periode van het Interbellum en die zich aan twee voorgevels presenteert
- articulatie van de plint middels expressie van de constructieve verticale draagstructuren toepassing van een andere metselsteen / andere gevelafwerking dan de bovenliggende borstweringen
- articulatie van de gevelbeëindiging middels een rondgaande loggia met een terugliggende gevelpui aldaar
- plat dak

27. Scheepmakershaven 33/34

Het gebouw maakt deel uit van ensemble E: Scheepmakershaven. Waardevolle cultuurhistorische karakteristiek: architectuurstijl: Wederopbouwarchitectuur met rijke uitwerking, gekenmerkt door:

- expressie van het individuele kantoorgebouw op één relatief smalle kavel
- een sterk gearticuleerde gevelarchitectuur voorzien van houten kozijnen die middels kozijnstroken en twee tinten metselwerk (cremewit en groen) een fijnzinnige verhouding tussen verticale lijnen horizontale lijn in het gevelvlak bewerkstelligt
- articulatie van de tweelaagse plint middels de ex-

pressie van de bouwmuren door toepassing van de specifieke groene metselwerk kleur en een vlakvulling met een decoratief cremewit metselwerk patroon voorzien van kozijnen

- articulatie van de gevelbeëindiging met een terugvallende strook ramen direct onder de dakrand
- plat dak en dakopbouw

28. Gebouwencomplex Spaanse kade

Het gebouw maakt deel uit van ensemble F: Oudehaven/Blaak. Waardevolle cultuurhistorische karakteristiek: Vroeg-postmodernistische stijl c.q. kleinschaligheidsstadsvernieuingsarchitectuur, gekenmerkt door:

- een zeer gevarieerde gevelarchitectuur met de toepassing van metselwerk, rondbogen, schuine kappen, en balkons voorzien van houten balustrades binnen een amorfe maar krachtige hoofdvorm die kenmerkend is voor het silhouet aan de Oudehaven.
- een stapeling van woningen op een plint van horeca en parkeergarage op zodanige wijze dat een vervlechting van de gebruiksruimten van de verschillende gebruikers van het gebouw ter plaatse van de centrale doorgangsroute in het complex plaats kan vinden
- een vormgeving van de plint van het complex waarin plaatselijk sprake is van semi-openbare ruimten die uitnodigen tot veelvuldig gebruik
- plat en schuin dak

29. Wijnhaven 7 & Oost-Wijnstraat 5

Het gebouw maakt deel uit van ensemble A: Wijnhaven. Waardevolle cultuurhistorische karakteristiek: architectuurstijl: Rationalisme, gekenmerkt door:

- gevelorganisatie: Plint-midden-top
- baksteen gevelarchitectuur
- aanvullende toepassing van natuursteen en geschildderd beton
- subtiel reliëf in de onderdelen van de gevel
- grote verticale gevelopeningen met kozijn- en raamhout.
- een grote erker
- een uitgesproken gevelbeëindiging, middels een iets naar buiten stekend gemetseld gevelvlak
- een kap, afgedekt met dakpannen

30. Wijnhaven 9 & Oost-Wijnstraat 10

Het gebouw maakt deel uit van ensemble A: Wijnhaven. Waardevolle cultuurhistorische karakteristiek: architectuurstijl Neo-classicisme, gekenmerkt door:

- gevelorganisatie: Plint-midden-top
- baksteen gevelarchitectuur
- aanvullende toepassing van natuursteen ter plaatse van de plint
- subtiel reliëf in de onderdelen van de gevel
- grote verticale gevelopeningen met kozijn- en raamhout, waarbij de ramen zijn onderverdeeld.
- kenmerkende omlijsting van enkele gevelopeningen
- een uitgesproken gevelbeëindiging, van een geprofileerde en geornamenteerde goot
- ornamentiek in de gevelwand
- een kap, afgedekt met zink

31. Wijnhaven 11 & Oost-Wijnstraat 12

Het gebouw maakt deel uit van ensemble A: Wijnhaven. Waardevolle cultuurhistorische karakteristiek: architectuurstijl Rationalisme met Jugendstil-elementen, gekenmerkt door:

- gevelorganisatie: Plint-midden-top
- baksteen gevelarchitectuur
- aanvullende toepassing van natuursteen
- subtiel reliëf in de onderdelen van de gevel
- grote verticale gevelopeningen met kozijn- en raamhout
- een uitgesproken erker voorzien van loden afdekking
- een uitgesproken gevelbeëindiging, van een natuurstenen goot, met kapel voorzien van doorgezet metselwerk voorgevelvlak
- een kap, afgedekt met leien

32. Wijnhaven 17 & Oost-Wijnstraat 18

Het gebouw maakt deel uit van ensemble A: Wijnhaven. Waardevolle cultuurhistorische karakteristiek: architectuurstijl Eclecticisme, gekenmerkt door:

- gevelorganisatie: Plint-midden-top
- baksteen gevelarchitectuur
- aanvullende toepassing van natuursteen in het gevelvlak
- subtiel reliëf in de onderdelen van de gevel
- grote verticale gevelopeningen met kozijn- en raam-

hout, waarbij de ramen doorgaans zijn onderverdeeld

- een vlakke overstekende gevelbeëindiging
- toegepaste vensterbogen in de gevelwand en/of bij de entree
- plat dak

33. Wijnhaven 19 & Oost-Wijnstraat 20

Het gebouw maakt deel uit van ensemble A: Wijnhaven. Waardevolle cultuurhistorische karakteristiek: architectuurstijl Wederopbouwarchitectuur/NaorlogsFunctionalisme, gekenmerkt door:

- gevelorganisatie: vlakindeling met nadrukkelijk dichtzeten bovenste gevelvlak
- toepassing van baksteen gevelarchitectuur in combinatie met raamwerk van betonnen vloeranden en kolommen
- subtiel reliëf in de onderdelen van de gevel
- grote verticale gevelopeningen met kozijn raamhout, soms vlakvullend.
- een vlakke overstekende gevelbeëindiging
- plat dak

34. De Wijnhavenflat

Waardevolle cultuurhistorische karakteristiek: architectuurstijl Wederopbouwarchitectuur/Rotterdamse school, gekenmerkt door:

- ter plaatse van de voorgevel een compositie van metselwerkvlakken en gecombineerde gevelopeningen-balkons; ter plaatse van de zijgevels een perforatie met kozijnopeningen in metselwerk
- articulatie van de plint middels expressie van de constructieve verticale draagstructuur en toepassing van kozijnen die een fijnmazig beeld opleveren.
- articulatie van de gevelbeëindiging middels een rondgaande pergola voorzien van een gearticuleerde borstwering en een achterliggende dakopbouw.
- plat dak

35. Het Graanhuis

Het gebouw maakt deel uit van ensemble C: Graanhuis. Waardevolle cultuurhistorische karakteristiek: architectuurstijl Wederopbouwarchitectuur/NaorlogsFunctionalisme, gekenmerkt door

- gevelarchitectuur waarin een afgewogen samenspel aanwezig is van verticale en horizontale elementen (weefgevel)

- een gevelplint (begane grondverdieping, met kelder-verdieping) die - op enkele uitzonderingen na - architectonisch verbijzonderd is, en een uitgesproken hogere maatvoering kent dan de overige verdiepingen in de gevelwand
- een inzet van een variëteit aan architectonische middelen met een verbijzondering van de hoek van het pand tot gevolg
- plat dak

36. Het Coloniahuis

Het gebouw maakt deel uit van ensemble C: Graanhuis. Waardevolle cultuurhistorische karakteristiek: architectuurstijl Wederopbouwarchitectuur/NaorlogsFunctionalisme, gekenmerkt door

- expressie van het individuele kantoorgebouw op één relatief smalle kavel
- gevelarchitectuur waarin een afgewogen samenspel aanwezig is van verticale en horizontale elementen (weefgevel)
- articulatie van de gevelplint middels expressie van de constructieve verticale draagstructuur en die een uitgesproken hogere maatvoering kent dan de overige verdiepingen in de gevelwand.
- een inzet van een variëteit aan architectonische middelen met een verbijzondering van de hoek van het pand tot gevolg: Wijnstraatzijde is hierbij ook voorgevel.
- plat dak

Cultuurhistorische karakteristiek van de Ensembles

In ieder van de ensembles bevindt zich ten minste één monument of beeldbepalend object. De ensembles worden gekenmerkt door:

- Een gelijkkluidende ruimtelijke karakteristiek (stijl, typologie, en/of stedenbouwkundige verkaveling)
- En/of een sterke representatie van de tijdsperiode van totstandkoming
- En/of een expliciete representatie van de uitgangspunten van de stedenbouwkundig ontwerper.

Hieronder wordt voor de ensembles expliciet de stedenbouw-historische waarde en de waardevolle cultuurhistorische karakteristiek benoemd.

A. Wijnhaven

Adressen:

- Wijnhaven 3/8, Het Witte Huis (RM) (architect: W. Molenbroek, 1898)
- Wijnhaven 7 & Oost-Wijnstraat 8 (CHW) (architect: onbekend, 1718, herbouwd 1987 - 1994)
- Wijnhaven 9 & Oost-Wijnstraat 10 (CHW) (architect: onbekend, onbekend, herbouwd 1987 - 1994)
- Wijnhaven 11 & Oost-Wijnstraat 12 (CHW) (architect: P. Hooijkaas & Zn, 1903, herbouwd 1987 - 1994)
- Wijnhaven 13 & Oost-Wijnstraat 14 (RM) (architect: onbekend, ca. 1750, herbouwd 1987 - 1994)
- Wijnhaven 15 & Oost-Wijnstraat 16 (RM) (architect: onbekend, ca. 1750, herbouwd 1987 - 1994)
- Wijnhaven 17 & Oost-Wijnstraat 18 (CHW) (architect: onbekend, onbekend, herbouwd 1987 - 1994)
- Wijnhaven 19 & Oost-Wijnstraat 20 (CHW) (architect: onbekend, onbekend, herbouwd 1987 - 1994), Wijnhaven 21 & Oost-Wijnstraat 22 (RM) (architect: onbekend, ca. 1750, herbouwd 1987 - 1994)

Typering:

Het betreft een rij belendende diephuizen direct naast het Witte Huis, die het bombardement van 14 mei 1940 hebben overleefd.

Transformaties:

Alle panden - met uitzondering van het Witte Huis - zijn in 1987 afgebroken voor de aanleg van de spoortunnel. Nadat deze tunnel gereed was gekomen zijn de panden herbouwd en nauwgezet gereconstrueerd. In 1994 zijn zij weer in gebruik genomen.

Stedenbouw-historische waarde algemeen:

De panden zijn stedenbouw-historisch van belang, omdat zij een reminiscentie zijn van de vooroorlogse Waterstad en een zeldzame blik bieden op de historische verschijningsvorm van de historische binnenstad van Rotterdam. Zij vertegenwoordigen ook een belangrijke tijdslaag in de ontwikkelingsgeschiedenis van de Waterstad.

Stedenbouw-historische waarde bijzonder:

Deze is gelegen in het individuele bebouwingsbeeld van geschakelde smalle stadshuizen, in een strakke voorgevelrooilijn, het karakteristieke historische bebouwingsbeeld, waarbij eenheid in verscheidenheid een hoofdkarakteristiek is, alsmede in het gevarieerde kappen- en daklandschap, waarbij de kap overheerst. Daarbij vormen de lagere panden een ondersteuning in beeld voor het begrijpen van de betekenis van het Witte Huis als eerste wolkenkrabber van Rotterdam.

Waardevolle cultuurhistorische karakteristiek:

Stedenbouw: Eenduidige stedenbouwkundige opzet, gekenmerkt door:

- Strakke rooilijn aan zowel de zijde van de Wijnhaven als aan de Oost-Wijnstraat; geen portieken, arcades of portico's op de begane grond
- Smalle perceelbreedte
- Aaneengesloten bebouwing
- Wisselende bouwhoogte die de 18 meter niet overschrijdt
- Gebruik van kappen
- Individuele ontsluiting vanaf de straat

Architectuur: Voor het overgrote deel historische architectuurstijlen tot het Interbellum:

- Gevelorganisatie: Plint-midden-top
- Enkele panden tonen de principes van het Rotterdamse koopmanshuis, waarbij de plint één verdieping hoog vormgegeven is
- Toepassing van baksteen gevelarchitectuur danwel een afwerking van baksteen met gevelstucwerk
- Aanvullende toepassing van natuursteen
- Subtiel reliëf in de onderdelen van de gevel
- Grote verticale gevelopeningen met kozijn- en raamhout, waarbij de ramen doorgaans zijn onderverdeeld.
- Een uitgesproken gevelbeëindiging, van een geprofileerde en geornamenteerde goot, of een uitgesproken dakrand
- Toegepaste kunst en/of ornamentiek in de gevelwand en/of bij de entree
- Veelvuldige toepassing van kappen, afgedekt met dakpannen, leien of zink.

B. Blaak

Adressen:

- Blaak 28, Voormalig Twentsche Bank (RM) (architect: A.J. van der Steur in samenwerking met W.A.C. Herman de Groot, B. Hooijkaas en B. van Veen, datering: 1950)
- Blaak 34 & Brouwerijstraat 3, Voormalig Nederlandse Handel Maatschappij (RM) (architect: C. Elffers in samenwerking met A. van Nieuwenhuizen, datering: 1950)
- Blaak 40, Voormalig Amsterdamse Bank - Incasso Bank (RM) (architect: E. en H. Kraaijvanger, datering: 1949)

Typering:

Drie bankgebouwen tot stand gekomen in de periode 1945 - 1950 in naoorlogse traditionalistische stijl. De bankgebouwen dragen nog de kenmerken van het wederopbouwplan Witteveen.

Transformaties:

De panden Blaak 28 en Blaak 34 & Brouwerijstraat 3 zijn in een latere fase met elkaar verbonden en beiden zijn verhoogd. Het pand Blaak 40 is in een latere fase voorzien van een uitbreiding aan de Wijnstraatzijde.

Stedenbouw-historische waarde algemeen:

Het belang van deze drie bankgebouwen ligt in hun reminiscentie aan de geschiedenis van de Zuid-Blaak als locatie van financiële instellingen, al vóór de oorlog. Zowel in de plannen van Witteveen als in het Basisplan Van Traa is deze traditie voortgezet en zijn hier enkele belangrijke banken geïntegreerd. Het gegeven dat al deze banken in een naoorlogse traditionalistische stijl zijn opgetrokken versterkt deze herinnerings-

waarde. Een andere waarde van dit ensemble ligt in het gegeven dat het vrijwel de enige in traditionele stijl overgebleven wederopbouw-panden in de Waterstad zijn.

Stedenbouw-historische waarde bijzonder:

De rooilijnen aan de voorzijde zijn deels ontstaan op basis van het plan Witteveen, en aan de achterkant (Wijnstraat) op basis van het Basisplan. In het Basisplan is aan de achterkant van de Twentsche Bank en de Nederlandse Handelmaatschappij, op de zuidzijde een klein pleintje geprojecteerd door voor de overige gebouwen aan de Wijnstraat de rooilijn op een andere locatie te leggen. Dergelijke stedenbouwkundige figuren, gericht op het realiseren van een pleinruimte, waren zeer zeldzaam in het Basisplan voor de Waterstad.

Waardevolle cultuurhistorische karakteristiek:

Stedenbouw: Eenduidige stedenbouwkundige opzet, gekenmerkt door:

- Strakke rooilijn aan de Blaakzijde die voortkomt uit de positie van het eerst ontworpen bankgebouw: het pand van de Nederlandse Handel Maatschappij
- Ten opzichte van de overige bebouwing aan de noordzijde van de Wijnstraat terugliggende rooilijn van het gebouw van de voormalige Twentsche Bank en de voormalige Nederlandse Handel Maatschappij aan de zijde van de Wijnstraat, met een kleine pleinruimte tot gevolg
- Identieke bouwhoogte hoofdvolume: 24 meter

Architectuur: Monumentale bankarchitectuur in naoorlogs Traditionalisme, gekenmerkt door:

- Toepassing van baksteen gevelarchitectuur met aangrenzende kleurstellingen
- Aanvullende toepassing van luxe natuursteensoorten en bijzondere metalen (brons, koper)
- Gevelorganisatie: Plint-midden-top
- Verticale gevelopeningen
- Reliëf in gevelarchitectuur
- Toegepaste kunst en ornamentiek in de gevelwand en/of bij de entree

C. Graanhuis

Adressen:

- Wijnhaven 107 & Wijnstraat 106, Voormalig gebouw van de I.C.I. (Imperial Chemical Industries) (GM) (architect: C. Elffers, datering: 1949)
- Wijnhaven 99 - 105, 'Het Graanhuis' (CHW) (architect: C. Elffers, datering: 1957)
- Posthoornstraat 11 t/m 19, (geen status) (architect H. Nefkens, datering: 1962)
- Wijnstraat 96 & Posthoornstraat 9, Het Coloniahuis (CHW) (architect: W. Vermeer en I. van Herwaarden, datering: 1961)

Typering:

Het betreft vier gebouwen, waarvan één oorspronkelijk is uitgevoerd als laboratorium met kantoor (I.C.I.) en de overige hoofdzakelijk als kantoorgebouw. Zij zijn in de periode 1949 - 1962 ontworpen in typisch zakelijk Wederopbouwmodernisme/ Naoorlogs functionalisme en representeren de periode van de Wederopbouw zowel stedenbouwkundig als architectonisch op betrekkelijk gave wijze. De panden Wijnhaven 107 & Wijnstraat 106, en het pand Wijnhaven 99-105 zijn opeenvolgend gebouwd, waarbij een deel van het laatste pand ontworpen is voor dezelfde gebruiker. De dienst Stadsontwikkeling heeft destijds erop aangestuurd de eenheid in de gevelwand te behouden. Het overgrote deel van het ensemble heeft 'weefgevels', gevels met een ritmiek en plasticiteit van horizontale en verticale elementen.

Transformaties:

Het pand Wijnhaven 99 - 105 is in een latere periode verstoord door de introductie van nieuwe kozijnen. Het pand Posthoornstraat

11 t/m 19 is in een latere periode voorzien van een weinig passende opbouw.

Stedenbouw-historische waarde algemeen:

De Wederopbouwperiode wordt hier gaaf gerepresenteerd door de stedenbouwkundige figuur van betrekkelijke kleinschalige kantoorpanden, aaneen gebouwd, met de voor-gevel op de straat gericht en in meerdere gevallen representatief vormgegeven, al dan niet met weefgevels.

Stedenbouw-historische waarde bijzonder:

De voorgevelrooilijn van de panden is bepaald door de rooilijn zoals vastgesteld in het Basisplan 1946.

Waardevolle cultuurhistorische karakteristiek:

Stedenbouw: Eenduidige stedenbouwkundige opzet, gekenmerkt door:

- Strakke rooilijn aan zowel de zijde van de Wolfshoek, de Wijnhaven, Wijnstraat als Posthoornstraat
- Smalle perceelbreedte (presentatie van drie panden) aan de Posthoornstraatzijde, doorgaande gevelwand met grote coherentie aan de Wijnhavenzijde
- Geringe hoogteverschillen tussen de panden onderling waarbij de bouwhoogte van oorsprong de 25 meter niet overschreed

Architectuur: Wederopbouwarchitectuur/ Naoorlogs Functionalisme, gekenmerkt door:

- Gevelarchitectuur waarin een afgewogen samenspel aanwezig is van verticale en horizontale elementen (weefgevel)
- Een gevelplint (begane grondverdieping,

soms met kelderverdieping) die - op enkele uitzonderingen na - architectonisch verbijzonderd is, en een uitgesproken hogere maatvoering kent dan de overige verdiepingen in de gevelwand.

- Een inzet van een variëteit aan architectonische middelen met een verbijzondering van de hoeken van het bouwblok tot gevolg.
- Plaat dak

D. Glashaven

Adressen:

- Wijnhaven 100 t/m 144, Jufferstraat 5, Jufferhof 11, Glashaven 2, 4 'De Vier Leeuwen' (geen status)
- Glashaven 6 t/m 12 en Jufferhof 19 (geen status)
- Glashaven 14 (geen status), is geen onderdeel van het ensemble.
- Glashaven 16 - 70 & Jufferhof 27, De Glashavenflat (CHW) (architect: D. Dürer, datering: 1962)
- Scheepmakershaven 56 t/m 78 en Jufferhof 39 (geen status)
- Jufferstraat 21 & Jufferhof 10 (CHW) (architect: J.S. Baas, datering: 1955)
- Jufferstraat 23 & Jufferhof 12 (CHW) (architect: H.E. Oud, datering: 1955)

Typering:

Het betreft zeven gebouwen, die tot stand gekomen zijn in de periode 1953 - 1964, intypisch zakelijk Wederopbouwmodernisme / Naoorlogs functionalisme. Twee van de gebouwen gelegen aan de Jufferstraat zijn aan de Jufferhofzijde voorzien van een werkplaats. Deze zijn in het midden van de jaren vijftig gebouwd als kleine werkplaats-/industriegebouwen. Aan de Jufferstraat zijn deze gebouwen voorzien van een kleine kantoorruimte (Jufferstraat 21 en 23). Het hoekpand bevatte tevens een woning. De overige panden, alle uit de periode 1961-1964, zijn kantoren (waaronder bedrijfsverzamelkantoren) van zes bouwlagen onder een plat dak. De begane grondverdieping heeft een iets hogere maat en is aan de Jufferhofzijde voorzien van een strook van uitbouwen van één of twee hoog, die oorspronkelijk waren bedoeld voor aan de kantoortoevoer gerelateerde werkplaatsen. Ook aan deze zijde bevinden zich ingangen. De uitbouwen zijn

vormgegeven als een ritmerend betonskelet met gemetselde borstweringen en ogen zeer verzorgd. Het pand Jufferhof 19 is zelfs twee verdiepingen hoog. Het pand Glashaven 16 - 70 & Jufferhof 27, de 'Glashavenflat', is voorzien van een kenmerkende knik aan de Glashaven. Het overgrote deel van het ensemble heeft nog steeds een uitgesproken gevelarchitectuur die gekenmerkt wordt door doorlopende betonnen borstweringstroken in één lijn, waardoor de gevels van Scheepmakershaven, van de Glashaven tot aan de Wijnhaven en die aan de Jufferhof zich presenteren in dezelfde architectuurtaal. De borstweringen aan de buitenzijde van het ensemble zijn van beton, aan de binnenzijde (de Jufferhofzijde) van metselwerk. Door de terughoudendheid van de stalen kozijnen in de oorspronkelijke situatie presenteren de gevels zich sterk horizontaal én uiterst transparant.

Het pand Glashaven 14 vormt een uitzondering op dit gevelprincipe, zowel aan de Glashaven als Jufferhofzijde. Dit pand was oorspronkelijk lager, is in een latere fase verhoogd en voorzien van gevels die afwijken van de overige gevels aan de Glashaven-Jufferhof. Dit pand vormt geen referentie voor de architectuur van dit ensemble.

Transformaties:

Bij meerdere panden zijn nieuwe en grovere kozijnen aangebracht, waardoor een verstoring van het gevelbeeld plaatsgevonden heeft, in die zin dat het sterk horizontale richting van de gevels en de transparantie van de glasstroken verloren zijn gegaan. Dit is het geval voor alle panden. Het pand Scheepmakershaven 56 t/m 78 en Jufferhof 39 is in een latere periode ingrijpend ver-

bouwd en de gevel hiervan is verstoord. Ook het pand Glashaven 14 is, zoals hierboven aangegeven, gewijzigd.

Bij het pand 'De Vier Leeuwen' is tussen twee functionele lift/installatieopbouwen op het dak een dakopbouw gerealiseerd.

Stedenbouw-historische waarde algemeen:

Dit ensemble representeert de periode van de Wederopbouw door middel van horizontaal georiënteerde gebouwen en de expeditiehof in de herkenbare stijl van het zakelijk Wederopbouwmodernisme. Door middel van het sobere en zakelijke karakter van de architectuur, die toch niet onverzorgd is, drukt het ensemble de functionele en veelal hangereelateerde karakteristiek van het gebied nadrukkelijk uit. Ook de expeditiehof is een belangrijk kenmerk van de wederopbouwperiode en deze is uitzonderlijk omdat zij aan bedrijfsgebouwen en niet aan winkels is gerelateerd. Bovendien is het ensemble in zijn hoofdverschijningsvorm goed bewaard gebleven.

Stedenbouw-historische waarde bijzonder:

De footprint van het aanwezige bouwblok is bepaald door de bebouwingscontour in het Basisplan 1946. Hier zijn echter twee uitzonderingen op: de aanwezigheid van een asymmetrische expeditiehof aan de Jufferhof/Jufferstraatzijde, die ontstaan is als gevolg van de situering van de werkplaatsgebouwen, welke een achterontsluiting vereisten. Deze was tevens nuttig voor de uitbouwen van de hogere bebouwing aan de Glashaven / Scheepmakershaven/ Wijnhaven. Tevens bevindt de knik in de gevelwand

Vervolg: stedenbouw-historische waarde bijzonder:

aan de Glashaven zich op een andere locatie dan in het Basisplan 1946 was aangegeven.

Waardevolle cultuurhistorische karakteristiek:

Stedenbouw: Eenduidige stedenbouwkundige opzet, gekenmerkt door:

- Strakke rooilijn aan de Wijnhaven/ Glashaven/ Scheepmakershaven en aan de Jufferstraat
- De aanwezigheid van een expeditiehof v.v. werkplaatsen en achteruitbouwen met een hoogte van één tot twee verdiepingen
- Eenduidige hoogtemaat van het hoofdvolume van de panden aan de Wijnhaven/ Glashaven / Scheepmakershaven
- Eenduidige hoogtemaat van de gevels aan de Jufferstraat

Architectuur: Wederopbouwarchitectuur/Naoorlogs Functionalisme, gekenmerkt door:

- Gevelarchitectuur aan de Wijnhaven/ Glashaven/ Scheepmakershaven met doorlopende horizontale borstweringstroken in beton (met Glashaven 14 als uitzondering) en doorlopende horizontale borstweringstroken in metselwerk aan de zijde van de Jufferhof (met Glashaven 14 als uitzondering). Ook de vensterstroken zijn langgerekt en zodanig gedetailleerd dat zij zich als horizontale stroken presenteren, oorspronkelijk met terughoudende kozijnprofileringen met een optimale transparantie tot gevolg, en die als norm aangehouden dient te worden bij verdere transformatie.
- Gevelarchitectuur aan de Wijnhaven/ Glashaven/ Scheepmakershaven met een plint, die sterk afwijkt van de architectuur van de bovengelegen verdiepingen, door een expressie van de constructieve verti-

cale draagstructuur van het gebouw. Deze specifieke wederopbouwplint brengt ook door de verticale kolommen ook een sterk ritme aan in de straatwand.

- Plat dak

E. Scheepmakershaven

Adressen:

- Scheepmakershaven 25/26, 't Wijnhuys (CHW) (architect: H.C. Lelie, I. Lelie & A.M. Key, datering: 1961)
- Scheepmakershaven 27/28 & Bierstraat 12/14 (CHW) (architect: W.J. Fiolet, datering: 1964)
- Scheepmakershaven 29 & Bierstraat 16/18 (CHW) (architect: W.J. Fiolet, datering: 1962)
- Scheepmakershaven 31/32 (CHW) (architect: W. Lengkeek en B. Lengkeek, datering: 1961)
- Scheepmakershaven 33/34 (CHW) (architect: S. van Duin en J. van Duin, datering: 1954)

Typering:

Het betreft vijf gebouwen aan de Scheepmakershaven en Bierstraat/Wijnbrugstraat, die tot stand gekomen zijn in de periode 1953 - 1964, in de stijl van het Wederopbouwmodernisme / Naoorlogs functionalisme. Ze hebben een smalle perceelmaat, een uitgesproken vormgegeven plint die in meerdere gevallen hoger is dan de erboven gelegen verdiepingen, voor het overgrote deel een duidelijke beëindiging van het gevelvlak, een grote variatie in uiterst verzorgde en specifieke gevelarchitectuur, en een materialisering die over het algemeen getuigt van ambachtelijkheid, en die aansluit bij de kleurstellingen en materialisering van de tijd: lichte tinten metselwerk, of juist grijs-donkergroen-zwarte kleurstellingen, wit stucwerk, betonbanden en van origine overwegend stalen kozijnen. Alle panden betroffen van origine kantoren gerelateerd aan handel en de haven. Drie van de gebouwen zijn bouwvolumes van zes verdiepingen onder een plat dak, waarvan één oorspronkelijk voorzien is geweest van

een woning als dakopbouw. De overige volumes variëren van vier tot zes verdiepingen onder een plat dak, waarvan het pand Scheepmakershaven 25-26, 't Wijnhuys' zes verdiepingen kent met hierop een originele opbouw van twee verdiepingen.

Transformaties:

Bij een enkel pand zijn nieuwe kozijnen aangebracht ter vervanging van de originele kozijnen, en is de gevel van de begane grond gewijzigd, waardoor een verstoring van het oorspronkelijke transparante en verfijnd vormgegeven gevelbeeld plaatsgevonden heeft.

Stedenbouw-historische waarde algemeen:

De panden representeren op een specifieke wijze de periode van de Wederopbouw door middel van het ritme van aaneengebouwde, individuele en betrekkelijk smalle eenheden die elk voor zich op eigen wijze en (betrekkelijk uitbundig) representatief zijn vormgegeven. Hiermee brengen zij de bedrijvigheid in relatie tot handel en haven tot uitdrukking die hier in het Basisplan was bedoeld. Specifiek is dat zij dit op kleinschalige wijze tot uitdrukking brengen.

Stedenbouw-historische waarde bijzonder:

De footprint van de percelen is gewijzigd ten opzichte van de footprint als aangegeven in het Basisplan 1946. Dit ten gevolge van de wens aan de Scheepmakershaven de percelen rechthoekig te houden. Hierdoor is een knik aanwezig in de rooilijn ter plaatse van de Bierstraat en Wijnbrugstraat.

Waardevolle cultuurhistorische karakteristiek:

Stedenbouw: Eenduidige stedenbouwkundige opzet, gekenmerkt door:

- Strakke rooilijn aan de Scheepmakershaven en strakke rooilijn met een knik in de Bierstraat en Wijnbrugstraat
- Een smalle perceelmaat
- Een hoogtemaat van vier tot zes verdiepingen, met het pand Scheepmakershaven 25-26, 't Wijnhuys' als enige uitzondering

Architectuur: Wederopbouwarchitectuur/Naoorlogs Functionalisme, gekenmerkt door:

- Een rijke, ambachtelijke gevelarchitectuur die in materialisering typerend is voor de periode van totstandkoming: lichte tinten metselwerk, of juist grijs-donkergroen-zwarte kleurstellingen, wit stucwerk, betonbanden en van origine overwegend stalen, slanke kozijnen, waardoor een hoge mate van transparantie voor de verglaasde delen van de gevel wordt bereikt.
- Gevelarchitectuur aan de Scheepmakershaven / Bierstraat / Wijnbrugstraat met in de originele situatie een uitgesproken vormgegeven plint (begane grondverdieping), die in zijn vormgeving afwijkt van de bovengelegen verdiepingen, en die in meerdere gevallen hoger is dan de erboven gelegen verdiepingen, waardoor de plint een meer 'dragende tektoniek' heeft. Dit wordt versterkt door de expressie van de constructieve verticale draagstructuur van betonnen kolommen en metselwerk in de plint. Als gevolg van deze kolommen wordt op voetgangersniveau ook een sterker ritme en aangebracht in de straatwand.
- Plat dak

F. Oudehaven / Blaak

Adressen:

- Overblaak 22 - 110, Blaakoverbouw, het Blaakse Bos (GM) (architect P. Blom, datering 1982)
- Slepersvest 2, 6-18; Spaansekade 4, 12 - 72; Spaansepoort 9 - 79, 12 - 62, 591 - 637; Koestraat 1, 5 - 17, 32 - 77, 81 - 93 & Roobrughof 2 - 104 (CHW) (architect P. Blom, datering 1981)
- Het Potlood c.q. Schreierstoren (architect P. Blom, datering 1985)
- Geldersestraat 2-18, 22-36, 42-134 (geen status) (architect P. Blom, datering 1985)

Typering:

Het betreft een ensemble dat bestaat uit een eenvoudig wooncomplex met deels zeven en deels vijf lagen onder een plat dak, een wooncomplex in amorf vorm met een variërend aantal lagen (maximaal 11) onder deels platte en deels lessenaarsdaken in zeer hoge dichtheid (project Spaanse Kade), voorzien van parkeervoorzieningen en ruimte voor horeca, een overbouw van de Blaak met 'kubuswoningen' (het 'Blaakse Bos') en een schoolvoorziening en winkels, alsmede een woontoren aan de zijde van de Kolk met een zeshoekige plattegrond voorzien van plintbouw en kegelvormige dakbekroning (de 'Schreierstoren' of het 'Potlood'). Al deze complexen zijn gerealiseerd in een vroeg-postmodernistische interpretatie van kleinschaligheids- en stadsvernieuingsarchitectuur. Het complex is tot stand gekomen in de periode van eind jaren '70 - begin jaren '80 en had de intentie de locatie van de nieuwe, nog te realiseren centrale bibliotheek aan de Hoogstraat voor voetgangers kruisingsvrij te verbinden met het op dat moment nog braakliggende gebied rond de Oudehaven. Het be-

stemmingsplan refereerde hiertoe aan Louvain - la - Neuve en het Spaanse werk van architect Bofill uit die periode. De vormgeving van het complex werd door een veelheid aan randvoorwaarden bepaald, waar de wens van de gemeentelijke politiek een locatie te creëren met een hoge verblijfskwaliteit een onderliggend fundament vormde. De enige architect die in dit gebied heeft ontworpen, Piet Blom, vertaalde deze wens in een zeer beeldend samenstel van architectonisch uiterst opmerkelijke gebouwen, gegroepeerd rondom de te herstellen oude havenkom van de Oudehaven en integreerde hierin de vooroorlogse balustrade van Plan C. Een optimale belevingswaarde door 'geborgenheid' en een veelheid aan visuele indrukken in een modern-historische setting moest de binnenstad een nieuw recreatief brandpunt verschaffen. Nog meer als een vroege en uiterst eigenzinnige vorm van postmodernisme dan als een 'nabrand' van de toen al aflopende kleinschaligheidsbeweging ontwierp de architect diverse gebouwen op uiteenlopende grondvormen, met verspringende rooilijnen, stegen, onderdoorgangen, hoven, in- en uitspringende geveldelen en een uiterst divers en soms zelfs grillig daklandschap. Sommige onderdelen van het ontwerp dienden te refereren aan de historische situatie, zoals de poort in het project Spaanse Kade. De Kubuswoningen waren dusdanig opmerkelijk dat deze sinds hun bouw een toeristische attractie van de eerste orde zijn geworden. Feitelijk is ook het woongebouw Spaanse Kade - zelfs binnen de kleinschaligheidsbeweging waar het verwantschap mee heeft - een buitensissig en zeldzaam project, hoewel het altijd in de schaduw is blijven staan van zijn beroemde kantige buur. Datzelfde geldt ook voor het 'Potlood'.

Het vrij onopvallende woongebouw met zes lagen aan de westpunt van de Kolk kreeg een zodanige vorm dat deze in een latere fase, na realisatie van de spoortunnel, onderdeel kon worden van een bouwblok. Dit is inmiddels met het 'sluiten' van het Gelderseplein gebeurd.

Transformaties:

Op enkele locaties zijn nieuwe kozijnen aangebracht en heeft een nieuwe gevelinvulling plaatsgevonden, zijn daken vernieuwd en de bovendecken vergroend. Transformatie van functies.

Stedenbouw-historische waarde algemeen:

Dit project is de meest bijzondere representant van de (vroeg) postmodernistische en Kleinschaligheidsbeweging in Rotterdam, en kan zelfs op nationale schaal een uitzonderlijk project worden genoemd. Tevens markeert dit project het begin van het tijdperk van de recreatieve 'belevingsstad', en is hier zelfs een opmerkelijk vroeger variant van, ook in Nederlands verband.

Stedenbouw-historische waarde bijzonder:

De invulling van dit gebied breekt volledig met het Basisplan, waarin op deze locatie nog een groot verkeersknooppunt lag. Het is in die zin de meest ingrijpende breuk met het Basisplan in dit gebied.

Waardevolle cultuurhistorische karakteristiek:

Stedenbouw: Een zeer gevarieerde stedenbouwkundige opzet, gekenmerkt door:

- Vier uitgesproken projecten met elk een eigen stedenbouwkundige grondvorm, volumeopbouw en architectonische uitdrukking, maar die niettemin een gemeenschappelijk thema dragen: het scheppen van een aangenaam en excentriek binnenstedelijk recreatief gebied.
- De grondvormen van de verschillende projecten en de verbinding tussen de projecten.
- Het diverse en complexe silhouet en daklandschap van de verschillende projecten afzonderlijk en in samenhang met elkaar
- De wijze waarop de verschillende projecten op de stedenbouwkundige situering reageren en hierop zijn ontworpen: de Blaak en de Oude Haven.
- De referenties in de moderne projecten aan de historische situatie voor het bombardement
- Het water van de Oude Haven en de inrichting hiervan met boten, ter ondersteuning van de identiteit van het Oude Havengebied.

Architectuur: Vroeg-postmodernistische stijl c.q. kleinschaligheids-stadsvernieuingsarchitectuur, gekenmerkt door:

- Een zeer gevarieerde gevelarchitectuur waarin de vormgeving van de Kubuswoningen (Blaakse Bos), het Potlood (Schreierstoren), het complex Spaanse Kade en het complex aan de Geldersestraat ieder eigen specifieke vormgevingsprincipes kennen die bijdragen aan de karakteristiek van het gebied.
- De relatie in vormgeving tussen de gevel-

wanden van het Potlood en het complex aan de Geldersestraat.

- De vormgeving van de plint van het complex van het Blaakse Bos (passage Blaak voor verkeer en voetgangers) en het complex aan de Geldersestraat aan de Blaakzijde is van minder belang voor zover het de huidige uitwerking betreft; bij transformatie zoeken naar oplossingen die aansluiten bij het lyrische karakter van het project.

G. Maasboulevard

Adressen:

- Boompjes 542, Terwenakker 31-32 (CHW) (architect J.W.C. Boks, W. Eijkelboom, A. Middelhoek, datering 1961)
- Boompjes 390, Terwenakker 25 (CHW) (architect: F.W. de Vlaming, H. Salm, H.M. Fennis, datering 1970)
- Boompjes 259-388 / Terwenakker 20-22; Boompjes 404-526 / Terwenakker 31-32; Boompjes 543-667 / Terwenakker 36-38 (geen status) (architect H. Klunder, datering 1984)

Typering:

Het betreft een ensemble van twee kleine, rechthoekige, in het zwart uitgevoerde kantoren van drie bouwlagen onder een plat dak en drie grijswitte woontorens op een doorlopende witte plint aan de Boompjes. De twee kantoor-tjes zijn respectievelijk in 1961 en 1970 gebouwd in een zakelijk modernistische stijl, en de woontorens in 1984 in de toen heersende neorationalistische ontwerppopvatting. De kantoor-tjes vormen twee uit een serie van drie door de Dienst Stadsontwikkeling hier gedachte gebouwtjes in het talud van de dijk, bedoeld voor aan de scheepvaart gerelateerde bedrijven. Hiervan zijn uiteindelijk slechts twee uitgevoerd. Het stedenbouwkundig volume van de kantoor-tjes was door de Dienst Stadsontwikkeling bepaald en hield overeenkomstig de uitgangspunten van het Basisplan het zicht op de rivier zoveel mogelijk vrij. Dat is ook de reden dat de gebouwtjes dwars op het talud staan. De ontwerpers van Boompjes 390 sloten binnen dezelfde stedenbouwkundige randvoorwaarden nauw aan op de vormgeving van het eerdere gerealiseerde kantoor-tje. In 1980 volgde het plan voor de woontorens, een bewuste interpretatie van de perspectieven die bij de pre-

sentatie van het Basisplan in 1946 getoond werden als mogelijke vertaling van het 'Venster op de rivier'. De torens herinneren op grootschalig stedenbouwkundig niveau aan dit uitgangspunt. De aansluiting van de plintbebouwing van de torens op de kantoor-tjes (deze laatste bleven gehandhaafd) resulteerde in een acceptabele visuele en functionele koppeling van het trottoir van de Boompjes aan de kade van de Terwenakker, door middel van trappen aan beide zijden van de zwarte gebouwtjes.

Transformaties:

In de zuidgevel van het kantoor-tje Boompjes 390 hebben wijzigingen plaatsgevonden.

Stedenbouw-historische waarde algemeen:

Dit ensemble vormt de enige expliciet uitgewerkte referentie aan het transparante beeld dat beoogd werd met het concept 'Venster op de rivier' uit het Basisplan 1946, hoewel de torens 40 jaar na het Basisplan zijn gerealiseerd. De torens reageren op de oudere havengerelateerde gebouwtjes door het vrijstaande karakter van deze laatste te respecteren en zodoende een visuele en functionele koppeling te behouden tussen de Boompjes en de kade van de Terwenakker benedendijks.

Stedenbouw-historische waarde bijzonder:

De doorzichten naar de rivier en de Scheepmakershaven zijn van belang voor het handhaven van de beleving van een visuele koppeling van de havenbekkens met de rivier. Het toepassen van torens garandeert deze visuele koppeling, die met de bouw van

Vervolg: stedenbouw-historische waarde bijzonder

schijfachtige volumes sterk verloren zou gaan. De plint waar de torens op staan garandeert daarentegen een doorgaande wandvorming en levendigheid op begane grondniveau aan de Boompjes. De betrekkelijk lage hoogte van deze plint is een garantie voor voldoende bezonning van de achterliggende Scheepmakershaven.

De afwijkende kleur van de lagere gebouwtjes ten opzichte van de grijswitte torens en witte plint maakt duidelijk het hier niet om één project gaat, maar om een historisch gelagd beeld.

Het grijswitte beeld van de torens en de plint is aan dit deel van de Boompjes een dominant thema geworden dat in meerdere gebouwen terugkomt (in hoogtevariatie 70 - 95 meter) en die de Boompjes als transparant front van het achterliggend stedelijk gebied een heel eigen karakteristiek verleent.

Waardevolle cultuurhistorische karakteristiek:

Stedenbouw: Eenduidige stedenbouwkundige opzet, gekenmerkt door:

- Aanwezigheid van drie torens met de tussenruimte ten behoeve van transparantie op grootschalig stedenbouwkundig niveau, teruggrijpend op het concept 'Venster op de rivier'.
- Aanwezigheid van twee kleine kantoorvolumes als reminiscentie van de havengerelateerde bedrijvigheid en logistiek langs de Boompjes.
- De hoogtemaat van drie verdiepingen (Terwenakkerzijde) van de twee kleine kantoorvolumes die - op hoofdlijnen - de hoogtemaat van de plintbebouwing van de torens gedicteerd heeft en hiermee be-

zonning op de kade van de Terwenakker.

Architectuur: Wederopbouw architectuur / zakelijk modernisme / naoorlogs functionalisme, Neo-rationalisme, gekenmerkt door:

- De robuuste architectuur van de twee havengerelateerde kantoren met de materialisering in zwarte gevelbekleding en toepassing van groen glas.
- Het gebruik van de grijswitte kleur voor de torenvolumes (binnen de hoogtemaatvoering 70 - 95 meter) die op grootstedelijke schaal het rivierfront van de Boompjes een geheel eigen karakteristiek verleent.